

Sygn. akt II PK 2/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 sierpnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Józef Iwulski (przewodniczący)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

SSN Herbert Szurgacz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. J.
przeciwko Urzędowi Miasta B., Szkole Podstawowej nr [...] w B.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 sierpnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w B.
z dnia 18 września 2007 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok i oddala apelację strony pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 25 kwietnia 2007 r.,**
- 2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki 1830 zł (jeden tysiąc osiemset trzydzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w B. wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2007 r., uwzględniając powództwo G. J. przeciwko Urzędowi Miasta B., Szkole Podstawowej nr (...) w B., ustalił prawo powódki do urlopu dla poratowania zdrowia w okresie od 27 listopada 2006 r. do 31 lipca 2007 r.

Podstawą dla tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne. Powódka zatrudniona w pozwanej Szkole jako nauczyciel, posiadająca 30 letni okres zatrudnienia, w tym 19 lat, 10 miesięcy i 20 dni pracy w szczególnym charakterze, uzyskała orzeczenie lekarskie o potrzebie udzielenia jej urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zalecanego leczenia na okres od dnia 27 listopada 2006 r. do dnia 31 lipca 2007 r. Pozwany pracodawca, uznając, iż urlop dla poratowania zdrowia wlicza się do okresu pracy w szczególnym charakterze, zastosował przepis art. 73 ust. 2 ustawy Karta Nauczyciela i udzielił Powódce przedmiotowego płatnego urlopu jedynie na okres od dnia 27 listopada 2006 r. do dnia 31 grudnia 2006 r.

Sąd Rejonowy uznał, że w przedmiotowej sprawie ma zastosowanie przepis art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zgodnie z którym okresy przebywania nauczyciela na płatnym urlopie dla poratowania zdrowia nie są wliczane do okresu pracy w szczególnym charakterze.

Apelację od powyższego wyroku Sądu Rejonowego w B. wniosła pozwana Szkoła Podstawowa nr (...) w B., zarzucając, iż Sąd I instancji niewłaściwie zinterpretował przepis art. 73 ust. 2 Karty Nauczyciela i nie wziął pod uwagę tego, że przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS wszedł w życie w dniu 1 lipca 2004 r., a przepis art. 73 ust. 2 Karty Nauczyciela z dniem 31 sierpnia 2004 r. i tym samym nie zastosował zasady *lex posterior derogat legi anteriori*. Podkreślono także, że przyjęcie zaproponowanej przez powódkę wykładni ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tzn. zasadę niewliczania do okresu zatrudnienia przyjmowanego przy przyznawaniu prawa do emerytury - okresu urlopu dla poratowania zdrowia udzielanego nauczycielom), to zapis art. 73 ust. 2 ustawy Karta Nauczyciela traci sens. Nigdy bowiem nie dojdzie do sytuacji, iż w trakcie przebywania na urlopie dla poratowania zdrowia nauczycielowi zmniejszać się będzie okres dzielący go od daty nabycia uprawnień emerytalnych. Takie

rozumienie w/w przepisu byłoby sprzeczne z zasadą racjonalnego ustawodawcy.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji podając, iż spełniła wszelkie przesłanki stanowiące o udzieleniu jej w okresie od dnia 27 listopada 2006 r. do dnia 31 lipca 2007 r. płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, o których mowa w przepisie art. 73 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela w związku z przepisem art. 88 Karty Nauczyciela oraz art. 32 ust. 1a i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy w B. VI Wydział Pracy wyrokiem z dnia 18 września 2007 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił powództwo, uznając apelację za uzasadnioną.

Sąd II instancji stwierdził, że w sprawie zasadnicze znaczenie ma kwestia zaliczania względnie niezaliczania okresu urlopu dla poratowania zdrowia do okresu wykonywania pracy, od którego zależy nabycie prawa do emerytury, a konkretnie do okresu pracy w szczególnych warunkach. Wskazując na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz dokonując analizy przepisu art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że okres urlopu płatnego dla poratowania zdrowia i okres stanu nieczynnego należy zaliczyć do okresów, w których pracownik na mocy przepisów szczególnych został zwolniony ze świadczenia pracy, za wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego, zgodnie z art. 32 ust. 1a pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jako, że przepis ten z dniem 1 listopada 2005 r. został uchylony, Sąd II instancji stwierdził, że udzielony powódce urlop dla poratowania zdrowia wlicza się do okresu pracy w szczególnym charakterze, tym samym urlop ten ulegał skróceniu stosownie do art. 73 ust. 2 Karty Nauczyciela.

Wyrok ten został zaskarżony przez powódkę skargą kasacyjną w całości. Powódka zarzuciła mu naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 32 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie, iż do okresu pracy nauczyciela w szczególnym charakterze wlicza się okres urlopu dla poratowania zdrowia w stanie po dniu 11 listopada 2005 r. Powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o orzeczenie co do istoty sprawy poprzez ustalenie, że przysługuje jej prawo do urlopu dla poratowania zdrowia w okresie od

27 listopada 2006 r. do 31 lipca 2007 r. Jako okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała potrzebę dokonania wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości, tj. art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zakresie odnoszącym się do kwestii urlopu dla poratowania zdrowia.

W uzasadnieniu skargi powódka podniosła, że w sprawie zastosowanie powinien znaleźć przepis art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a nie pkt 2, jak przyjął Sąd II instancji, jako, że okres urlopu dla poratowania zdrowia należy do okresów niewykonywania pracy, za które nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie. Podkreśliła, że pogląd ten reprezentowany jest również przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w B. oraz przez Państwową Inspekcję Pracy - Okręgowy Inspektorat Pracy w B. Obie te instytucje stoją na stanowisku, iż Powódce okres urlopu dla poratowania zdrowia nie wlicza się do pracy w szczególnych warunkach i tym samym w styczniu 2007 r. nie nabyła ona uprawnień emerytalnych, co jedynie uzasadniałoby skrócenie przez pozwaną Szkołę zalecanego urlopu dla poratowania zdrowia do 31 grudnia 2006 r. na podstawie przepisu art. 73 ust. 2 ustawy Karta Nauczyciela.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania ewentualnie o jej oddalenie z powodu jej niezasadności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony powodowej jest usprawiedliwiona. Zmiany regulacji prawnej przejścia na emeryturę nauczycieli stały się przyczyną nieprzejrzystości stanu prawnego i źródłem licznych sporów, przede wszystkim w zakresie traktowania urlopów dla poratowania zdrowia oraz okresów zasiłku chorobowego jako okresu pracy, w którym nauczyciel zachowuje status osoby wykonującej pracę w szczególnych warunkach, bądź też nie zachowuje tego statusu.

W stanie prawnym obowiązującym przed dniem 1 lipca 2004 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że do okresu 20 lat pracy nauczycielskiej wymaganego do przyznania emerytury na podstawie art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela wlicza się okresy nieobecności w pracy spowodowane czasową

niezdolnością do pracy, urlopem macierzyńskim i urlopem dla poratowania zdrowia (por. wyrok z dnia 30 lipca 2003 r., II UK 323/02, OSNP 2004 nr 11, poz. 197) Z dniem 1 lipca 2004 do art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS został dodany ust. 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy przepisów szczególnych pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego (pkt 2). Przepis art. 32 ust. 1a pkt 2 został uchylony z dniem 1 listopada 2005 r. na mocy art. 1 pkt 17 ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 169, poz. 1412 ze zm.). W wyrokach z 5 maja 2005 r., II UK 215/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 360), z 5 maja 2005 r., II UK 219/04 (OSNP 2005 nr 22, poz. 361) i z 7 lutego 2006 r., I UK154/05 (LexPolonica nr 402889), Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 32 ust. 1a ustawy emerytalnej zmienia definicję pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze, wprowadzając istotną zmianę w obowiązującym stanie prawnym i określając szczegółowo okresy niewykonywania pracy, które nie są wliczane do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którego to rozróżnienia nie zawierały przepisy dotychczasowe. Z tego względu dokonana zmiana nie może wpływać na interpretację wcześniejszego pojmowania okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w odniesieniu do stanów powstałych przed tą zmianą. Możliwość zastosowania odmiennej kwalifikacji okresów faktycznego niewykonywania pracy w szczególnym charakterze w okresie trwania zatrudnienia może dotyczyć jedynie emerytur przysługujących po tej dacie.

Zdaniem Sądu Okręgowego urlopy dla poratowania zdrowia udzielone nauczycielom w okresie przed 1 lipca 2004 wlicza się do okresu pracy w szczególnych warunkach, urlopów dla poratowania zdrowia udzielonych w okresie między 1 lipca 2004 r. a 1 listopada 2005 r. – nie uwzględnia się przy ustalaniu zatrudnienia w szczególnym charakterze, natomiast urlopy takie udzielone w czasie

od 1 listopada 2005 r. wchodzi do okresu pracy w szczególnym charakterze. Pogląd ten jest błędny już z tego tylko względu, że art. 32 ust. 1a pkt 1 nie posługuje się pojęciem „wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy”, ale za okres niewykonywania pracy uznaje również okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, pomimo tego, że okres ten jest okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 7 ustawy emerytalnej. Oznacza to, że art. 32 ust. 1a pkt 1 odnosi się do okresów faktycznego niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie, niezależnie od tego, czy niewykonywanie pracy spowodowane było niezdolnością do pracy czy też inną przyczyną i niezależnie od tego, czy okres, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie, stanowi okres składkowy czy też okres nieskładkowy. W orzeczeniu z 17 września 2007 r. III UK 51/07 (OSNP 2008 nr 21-22, poz. 328) Sąd Najwyższy podkreślił, że taka kwalifikacja faktycznego niewykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie trwania zatrudnienia jest uzasadniona charakterem prawa do wcześniejszej emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Prawo to stanowi bowiem konsekwencję szybszej utraty zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki pracy lub szczególny charakter pracy. Wymóg okresu pracy winien więc odnosić się do okresu faktycznego wykonywania takiej pracy, z wyłączeniem okresów formalnego pozostawania w zatrudnieniu, kiedy pracownik nie jest narażony na uciążliwości związane z warunkami lub charakterem pracy. Okres niewykonywania pracy nie wpływa na szybszą utratę zdolności pracownika do pracy. W rezultacie okres niewykonywania pracy w rozumieniu art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy emerytalnej to nie tylko okres niezdolności do pracy, za który pracownik otrzymał wynagrodzenie określone w art. 92 k.p. lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, ale także każdy inny okres, w którym pracownik pozostawał w stosunku pracy i otrzymał wynagrodzenie, jednakże faktycznie pracy nie świadczył. Takim okresem jest również okres urlopu dla poratowania zdrowia.

Odnosząc powyższe ustalenia do okoliczności faktycznych sprawy, które nie są sporne, należy stwierdzić, że stanowisko Sądu Rejonowego, iż powódce przysługuje prawo do urlopu dla poratowania zdrowia w okresie określonym

orzeczeniem lekarskim, t.j. od 27 listopada 2006 r. do 31 lipca 2007 r. jest trafne. Spośród przewidzianych art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela przesłanek uzyskania prawa do emerytury, mianowicie posiadania 30-letniego okresu zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, powódka spełniała pierwszy wymieniony warunek, natomiast w zakresie pracy w szczególnym charakterze legitymowała się okresem 19 lat 10 miesięcy i 20 dni takiej pracy. Do okresu tego nie wlicza się - jak już wskazano - okresu urlopu dla poratowania zdrowia, tak iż spełnienie drugiego warunku, w związku z uzyskaniem prawa do urlopu, zostaje odsunięte w czasie na okres po wykorzystaniu urlopu i dalszego wykonywania zatrudnienia w szczególnym charakterze, aż do spełnienia warunku 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Trafnie więc Sąd Rejonowy uznał, że strona pozwana niesłusznie zastosowała przepis art. 73 ust. 2 Karty Nauczyciela. W związku z należnym urlopem dla poratowania zdrowia powódka mogła uzupełnić brakujący okres zatrudnienia w szczególnym charakterze w okresie po wykorzystaniu urlopu dla poratowania zdrowia.

Z przytoczonych motywów, w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

/km/